

ТЕХНІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У МЕТАЛОБУДІВНИЦТВІ

Технічне регулювання є важливим елементом у здійсненні державної технічної політики та дійовим чинником у сфері встановлення правових відносин щодо виконання вимог до продукції або пов'язаних з нею процесів, систем, послуг тощо.

Питання забезпечення технічного регулювання в галузі будівництва визначаються законами, нормативно-правовими, нормативними актами та документами. Будівельні норми та стандарти разом із процедурами оцінки відповідності складають сферу технічного регулювання в будівництві та є взаємопов'язаним комплексом документів, спрямованих на забезпечення надійності та безпеки будівельних об'єктів та довкілля.

Технічне регулювання – це виключно ринковий чинник впливу держави на ринок, який насамперед сприяє добросовісній конкуренції, а також впровадженню у капітальне будівництво нових технологій, матеріалів, конструкцій та виробів.

Україна протягом багатьох років входить до переліку країн із найбільшими показниками виготовленої металопродукції на душу населення. В нашій країні експлуатується біля 36 млн. т несучих металевих конструкцій, що сконцентровані в першу чергу на об'єктах базових галузей, а саме: металургії, машинобудування, енергетики, вугледобувної та нафтогазової промисловості. Основою фонду металопродукції України є конструкції промислових споруд загальною вагою більш як 12 млн. тонн.

У вітчизняній підгалузі металобудівництва зайнято багато наукових та проектних організацій, підприємств із виготовлення будівельних металопродукцій, спеціалізованих сталемонтажних підрозділів, що робить Україну конкурентоспроможною в окремих секторах підрядних ринків близького та далекого зарубіжжя.

Загальна річна потужність українських заводів металопродукції становить більш як 800 тис. т, їх продукція постачається у понад 20 країн світу.

Необхідно враховувати світові тенденції до збільшення обсягів використання металевих конструкцій під час зведення цивільних об'єктів, у т.ч. і спортивного призначення, таких як

В.П. Адріанов
заступник голови ТК 301
«Металобудівництво»

стадіони, що збудовані до Євро-2012, а також спортивні комплекси, які зводяться до Євро-баскету-2015.

Безпечна експлуатація наявного та нового металофонду, інноваційний розвиток будівельної галузі, входження України до Світової організації торгівлі, а також інтеграція нашої економіки до європейського співтовариства потребують посилення впливу стандартизації задля підвищення рівня конкурентоспроможності та покращання широкого спектра будівельних металевих конструкцій. Досягти цього можна шляхом розроблення національних нормативних документів із проектування, виготовлення, транспортування, технології монтажу, обстеження, визначення залишкового ресурсу, показників якості, методів випробувань, оцінки відповідності тощо.

Мінрегіон України протягом останніх років створив дійову організаційну структуру в галузі технічного регулювання на основі формування системи базових організацій за основними напрямками науково-технічної діяльності в будівництві та технічних комітетів стандартизації (рис. 1).

На базові організації покладені функції з розроблення нових або перегляду чинних будівельних норм (ДБН). Технічні комітети зосередились на розробленні, розгляді та погодженні документів національної системи стандартизації (ДСТУ, ГОСТ, СТ СЕВ, ТС, ТУ).

Базовою організацією у галузі металобудівництва визначено інститут «Укрінсталькон ім. В.М. Шимановського», який має 65-річний досвід щодо проведення досліджень та проектування будівельних металевих конструкцій для всіх галузей економіки. Інститут узяв на себе функції секретаріату під час утворення Мінрегіоном України технічного комітету ТК 301

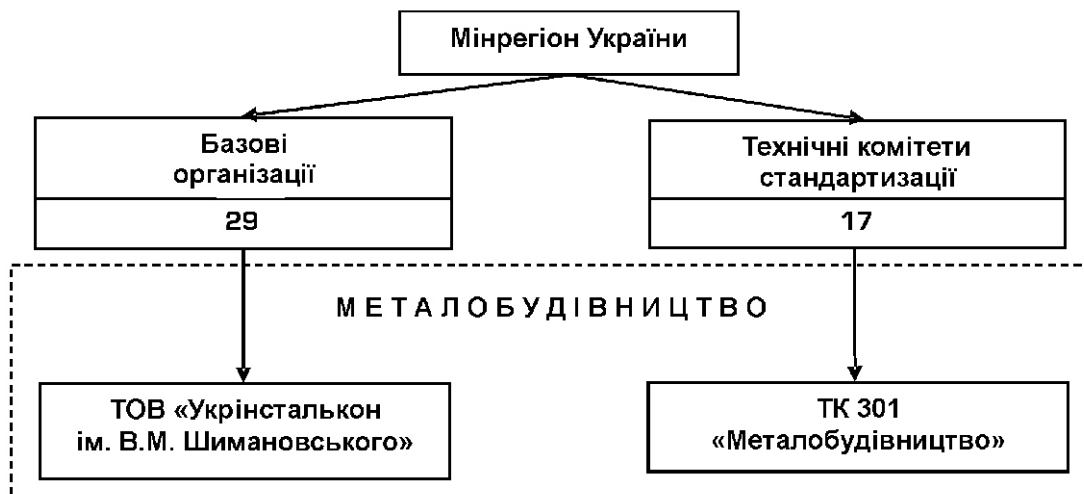

Рис. 1. Організаційна структура в галузі технічного регулювання

«Металобудівництво», до складу якого як колективні члени ввійшли також НДІБК, Інститут електрозварювання ім. Є.О. Патона, Інститут транспорту нафти, Державна корпорація «Укрмонтажспецбуд», об'єднання «Укрстальконструкція», Житомирський ЗОК, Приазовський державний технічний університет, Метінвест-Холдинг, Придніпровська державна академія будівництва та архітектури, ДонпромбудНДІ-проект та інші.

За ТК 301 закріплено 9 кодів головних об'єктів стандартизації за класами 91 та 93 згідно з Українським класифікатором нормативних документів (ДК 004:2008), що і визначило його організаційну структуру у складі 5 підкомітетів (рис. 2).

У теперішній час у сфері технічного регулювання металобудівництва є чинними понад 150 нормативних актів та документів державного рівня, серед яких 20 ДБН і 5 СНИП, 52 ДСТУ, 13 ГОСТ і СТ СЕВ, а також технічні умови на

різні види металоконструкцій для будівництва. Тільки протягом останніх двох років фахівцями базової організації «Укрінсталькон ім. В.М. Шимановського» та ТК 301 «Металобудівництво» було підготовлено проекти чотирьох ДБН та 38 ДСТУ в галузі проектування, виготовлення та монтажу металевих конструкцій. Крім того, завершується розробка низки основоположних нормативних документів щодо металобудівництва. Насамперед це стосується нової редакції ДБН 2.6-163:2010 «Сталеві конструкції. Норми проектування», а також ДСТУ-Н Б В.2.6-XXX:201X «Правила виготовлення сталевих конструкцій. Загальні технічні умови» та ДСТУ А.3.1-XXX:201X «Монтаж металевих конструкцій. Загальні технічні вимоги». Враховуючи, що з 01.01.2014 р. набули чинності два нових стандарти з антикорозійного захисту металоконструкцій призупинено дію усіх СНИП колишнього Радянського Союзу в галузі металобудівництва.

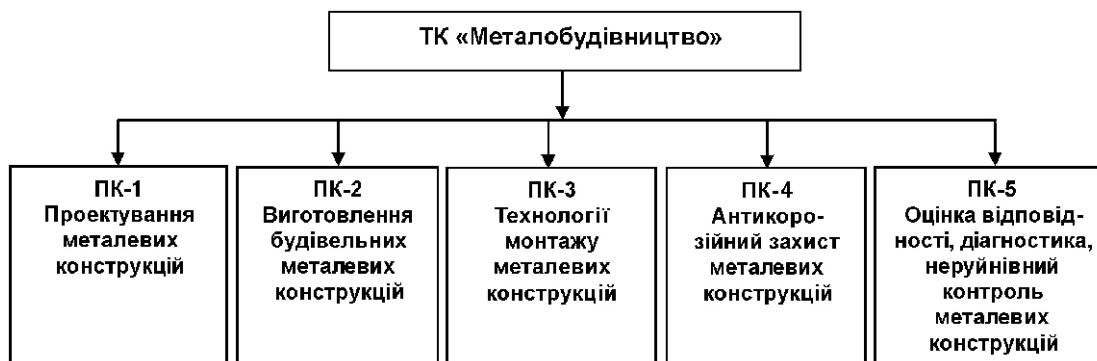

Рис. 2. Організаційна структура ТК 301

Необхідно відзначити активну позицію щодо сприяння розробленню нових нормативних документів щойно створеної асоціації «Український центр сталевих будівництва», яка має на меті просування сталевих конструкцій як таких, яким надається перевага у всіх галузях будівельного виробництва.

Європейський вибір нашої країни визначив шляхи подальшого формування вітчизняної системи технічного регулювання в будівництві, враховуючи узагальнений досвід держав-членів Європейського Союзу. Важливим етапом на цьому шляху стало затвердження Технічного регламенту будівельних виробів, будівель та споруд, що був розроблений із врахуванням вимог Директиви Ради Європи 89/106 ЄЕС (постанова Кабінету Міністрів України від 20.12.2006 р. № 1764), у відповідності з яким було розпочато системне впровадження європейської системи щодо розроблення нормативних документів із проектування та спорудження будинків і споруд, а також процедур оцінки відповідності.

Набули чинності будівельні норми, розроблені згідно з вимогами Технічного регламенту щодо безпеки життя та здоров'я людини, безпечної експлуатації, механічного опору та надійності, пожежної безпеки, енергоощадності, захисту довкілля. Крім цього, були прийняті стандарти на базі керівних документів, а також стандарти – регламентні технічні умови на будівельну продукцію.

Технічний регламент дав змогу українським виробникам різних типів виробів для будівельної галузі, в т.ч. і металевих конструкцій, наблизитись до європейської практики здійснення процедур оцінки відповідності, а саме: випробування виробів виробником, здійснення контролю виробництва на підприємстві, випробування виробником зразків виробів, проведення органом з оцінки перевірок системи контролю виробництва тощо. У разі неможливості виконати оцінку відповідності згідно з регламентованими процедурами використовується розрахунковий метод підтвердження відповідності, затверджений Мінрегіоном України.

Необхідно зазначити, що підтвердження відповідності виробів Технічному регламенту вперше здійснюється шляхом складання декларацій виробником або виконанням процедур добровільної сертифікації. При цьому деклару-

вання здійснюється методом внутрішнього контролю або забезпечення якості виробництва, а сертифікація – шляхом перевірки виробу та системи якості виробництва або комплексної перевірки випуску продукції.

Наступним важливим етапом розвитку євроінтеграційних процесів у будівельній галузі була робота з гармонізації Єврокодів (стандарти категорії А) в галузі проектування та європейських стандартів (категорія В) на різні види будівельної продукції.

Комплект Єврокодів складається з десяти блоків (EN 1990, EN 1991... EN 1999), у складі яких 58 частин (євростандартів), що охоплюють основні будівельні конструктивні матеріали (бетон, сталь, дерево, камінь, алюміній), усі основні сфери проектування конструкцій (навантаження, пожежо- та сейсдобезпека тощо), а також широкий спектр типів конструкцій (будівлі, мости, вежі тощо). Серед загальної кількості розділів Єврокодів 40 % – це євростандарти з проектування металевих будівельних конструкцій.

Для проектування будівельних металоконструкцій використовується Єврокод 1990 «Основи проектування конструкцій», EN 1991 «Навантаження на конструкції», EN 1993 «Проектування сталевих конструкцій», EN 1998 «Проектування конструкцій при сейсмічних навантаженнях», EN «Проектування алюмінієвих конструкцій».

Єврокоди враховують і захищають права країн, які приєднуються до них, при визначенні питань безпеки на національному рівні шляхом розроблення та приймання національних додатків, в яких приймаються специфічні для кожної країни параметри (географічні, кліматичні, коефіцієнти надійності тощо).

Згідно з установленими правилами Єврокоди набувають статусу національних тільки шляхом публікації ідентичних текстів.

У 2012 р. в Україні була завершена робота з приймання як ідентичних державних стандартів (ДСТУ-Н Б EN) усіх Єврокодів із проектування. В 2013 р. завершена розробка всіх національних додатків (Зміна 1 до ДСТУ-Н Б EN). У цій роботі активну участь брали провідні вчені та спеціалісти ТК 301. З метою єдиного методичного підходу до підготовки ідентичних державних стандартів методом перекладу ними

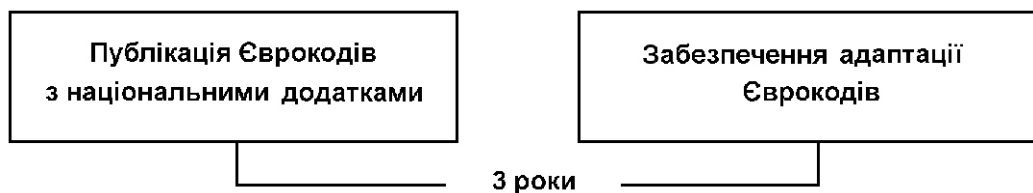

Рис. 3. Процедура (рекомендована) впровадження Єврокодів

було підготовлено Термінологічний словник, складений на основі термінології та понять, що використовуються в європейських нормативних документах.

Одночасно з гармонізацією Єврокодів у будівництві та суміжних галузях економіки на постійній основі здійснюється гармонізація євростандартів на нові матеріали, вироби, методи їх випробувань, виконання робіт. Так у галузі металобудівництва набули чинності як державні стандарти європейські норми щодо низки нових марок металопрокату, зварювальних матеріалів та контролю зварювальних процесів, матеріалів і методів протикорозійного захисту тощо.

Наприкінці 2013 р. була завершена розробка двох дуже важливих гармонізованих європейських стандартів – ДСТУ Б EN 1990-1 «Виконання сталевих і алюмінієвих конструкцій. Частина 1. Вимоги щодо оцінки відповідності компонентів конструкцій» (EN 1990-1:2009 A1:2011, IDT) та ДСТУ Б EN 1990-2 «Виконання сталевих і алюмінієвих конструкцій. Частина 2. Технічні умови щодо сталевих конструкцій» (EN 1990-2:2008 A1:2011, IDT), що регламентують усі основні етапи створення будівельних сталевих конструкцій: виготовлення, транспортування, укрупнювальне складання, монтаж, зварювання, приймання та здавання змонтованих конструкцій замовнику.

Передумовою активної практичної роботи з гармонізації європейських стандартів у будівництві стало прийняття Урядом України Постанови від 23.05.2011 р. № 547 «Про затвердження Порядку застосування будівельних норм, роз-

роблених на основі національних технологічних традицій, та будівельних норм, гармонізованих із нормативними документами Європейського Союзу». Таким чином, Україна отримала можливість проектувати об'єкти як за національними стандартами, так і за Єврокодами.

Наступним відповідальним кроком після прийняття усього комплексу Єврокодів є здійснення перехідного періоду адаптації щодо вимог європейських стандартів та поступове їх впровадження у практику будівництва (рис. 3).

У галузі металобудівництва до переліку необхідних заходів можна віднести подальшу гармонізацію європейських стандартів (насамперед тих, на які є посилання в Єврокодах), розроблення Посібника з проектування будівельних металевих конструкцій, дооснащення заводів металопродукції необхідним технологічним та лабораторним обладнанням із метою забезпечення європейських вимог до продукції та проведення процедур оцінки відповідності, перепідготовки будівельно-монтажних та контролюючих організацій.

Реалізація цих вимог, а також напрямків технічного регулювання дасть змогу вітчизняним організаціям та підприємствам, що працюють у галузі проектування, виготовлення та монтажу будівельних металевих конструкцій для об'єктів промислового та цивільного будівництва, підвищити рівень конкурентоспроможності своєї продукції та здійснювати свою діяльність на будівельних ринках як України, так і зарубіжжя.

Надійшла 13.01.2014 р.